

O carte pe care v-o recomand s-o citiți numai acasă. S-ar putea să vă stârnească râsul destul de des și într-un spațiu public manifestarea dvs. ar putea fi altfel interpretată... Ilia Ilf (pseudonimul lui Ilia Arnoldovici Feinziľberg) și Petrov (pseudonimul lui Evgheni Petrovici Kataev), critică în romanul „Vițelul de aur” societatea rusă pe atunci de curând sovietizată, cu manifestările ei cele mai grotești, cu prostia ajunsă politică de stat.

În roman este un personaj cheie, Ostap Bender. Am fost plăcut surprins să descopăr că deși a fost doar un personaj, are în Calmâchia, o mică republică aparținând Federației Ruse, o statuie.

„Vițelul de aur” începe cu o punere în temă interesantă pentru cele ce urmează a fi citite.

„Pietonii au creat lumea. Ei au construit orașele, au ridicat clădirile cu etaje peste etaje, au făcut instalațiile de canalizare și de alimentare cu apă, au pavat străzile și le au luminat cu becuri electrice. Ei au răspândit cultura în lumea întreagă, au inventat tiparul și praful de pușcă, au făcut poduri peste râuri, au descifrat hieroglifele egiptene, au pus în circulație lama de ras, au desființat comerțul cu sclavi [...]

Și când totul a fost gata, când planeta noastră a căpătat un aspect oarecum civilizat, au apărut automobiliștii. Trebuie să precizăm, de altfel, că și automobilul a fost inventat de pietoni. Dar automobiliștii au uitat asta numaidecât și au început să i strivească pe sărmanii pietoni blânzi și inteligenți."

"Străzile, create de pietoni, au trecut sub stăpânirea automobiliștilor. Partea carosabilă a devenit de două ori mai lată, iar trotuarele, de două ori mai înguste, ajungând până la dimensiunile banderolelor de pe pachetele de tutun. Pietonii au început să se lipească, temători, de zidurile caselor."

Ostap Bender, rămas fără bani, dar cu imaginația stând foarte bine, hoinărește în căutarea unei idei care să-i aducă niște bani pentru a-și astâmpăra foamea.

"El mergea pe jos, pe străzile orașului Arbatov, uitându se în jur, plin de curiozitate, dar puțin cam sfidător."

Intră la președintele Comitetului Executiv din oraș și se recomandă a fi fiul

"locotenentului Schmidt (Piotr Petrovici Schmidt, 1867 - 1906, locotenent în flota Mării Negre, unul dintre conducătorii răscoalei din noiembrie 1905 de la Sevastopol, a matrozilor și soldaților, în urma căreia a fost executat)."

Apoi,

"Fiul eroului flotei din Marea Neagră trecu ușor la chestiunea care-l interesa. Cere cincizeci de ruble. Președintele, constrâns de dimensiunile reduse ale bugetului local, nu i putu da decât opt ruble și trei bonuri de masă la restaurantul cooperativei "Fostul Prieten al Stomacului";

În biroul șefului de la partid mai apare un personaj cu aceeași idee, să se autodeclare fiul locotenentului Schmidt. Cei doi scapă situația în care se află cu o extraordinară prezență de spirit. Spun că sunt frați. Fiind foarte „ocupați”, și-au „scris” rar. În realitate, atunci s-au cunoscut...

„— *Și de ce mi ai scris atât de rar? Am fost foarte îngrijorat.*

— *Am fost ocupat, răspunse sec roșcovanul. [...] Principala lui ocupație în timpul acesta fusese să stea în casele de corecție ale diferitelor republici autonome și regiuni*”

Așa s-au cunoscut Ostap Bender și Șura Balaganov, care, alături de alți doi escroci la fel de simpatici, vor avea niște aventuri extrem de relaxante pentru cititori. Ostap vrea să plece din țară și are nevoie de mulți bani..

„*Vreau să plec de aici. În ultimul an s au ivit între mine și Puterea sovietică divergențe cât se poate de grave. Ea vrea să construiască socialismul, iar eu nu vreau.*”

Alături de cei doi apare și Adam Kozlevici, un tip hotărât să înceapă o viață nouă, ca taximetrist. Până atunci

„*Încălcase de nenumărate ori Codul penal al R.S.F.S.R. și anume articolul 162, care reglementează luarea pe ascuns a bunurilor altuia (furt).*”

Kozlevici își imagina că el și mașina sa, un „Lorain-Dietrich” vor avea mult de lucru. Fiind singurul taximetrist din oraș, se vedea muncind toată ziua la transportat cetățeni. În realitate, lucrurile stau altfel... Trenurile opresc doar de două ori pe săptămână în gara Arbatov, ba unele nu opresc deloc, pentru nunți se folosesc în continuare trăsură. Bender și Balaganov văd mașina și pe proprietarul ei.

„*Originală construcție, spuse în sfârșit unul dintre cei doi. Zorile automobilismului! Uită te și dumneata, Balaganov, să vezi ce se poate face dintr o simplă mașină de cusut Singer. Dacă i ai mai pune un mic dispozitiv, s ar putea face din ea o minunată legătoare de snopi pentru colhozuri.*”

Unul are mașină și nu știe unde să meargă. Ceilalți doi știu unde să meargă, dar n-au mașină. Așadar, înțelegerea-i gata: toți trei pleacă spre Cernomorsk. Bender împarte responsabilitățile între cei trei ocupanți ai mașinii.

„Declar deschisă marea cursă Arbatov Cernomorsk... Comandor al echipajului mă numesc pe mine. Șofer al mașinii îl trecem pe... care e numele dumatăle? Adam Kozlevici. Cetățeanul Balaganov este numit mecanic de bord, având în plus și obligațiile de femeie la toate.”

Cu această ocazie, mașina a fost numită „Antilopa Gnu”, pentru că

„Lorain Dietrich ul dumatăle se distinge printr o admirabilă viteză și prin frumusețea nobilă a liniilor.”

Alt participant la aventurile celor trei este Panikovski, un hoț de găște. Urmărit de cetățenii revoltați de furtul găștei,

„Panikovski se prinse de caroserie, se propti cu burta de bordul mașinii, se răsturnă în ea ca un înotător când se urcă în barcă.”

Simpaticele personaje ale scriitorilor Ilf și Petrov profită de faptul că lumea crede că sunt pe primul loc în cursa automobilistică Moscova-Harkov-Moscova. Au prezență de spirit și scapă de fiecare dată din încurcături. Pe drum văd doi străini care, spre disperarea translatorului care-i însoțea, erau departe de

„Moscova, de baletul Macul roșu, de anticarii și de celebrul tablou al pictorului Repin, „Ivan cel Groaznic ucigându și fiul”.”

Pe turiști nu-i interesau cele amintite mai sus. Erau interesați de secretul fabricării samagonului, o băutură spirtoasă făcută în casă din apă, zahăr, drojdie. Bender, contra a două sute de ruble le spune rețeta celor doi americani, veniți

„din republica de peste ocean, apăsați de Legea prohibiției.”

În credulitatea lor, americanii cumpără rețete de preparare a băuturii cu totul ieșite din comun:

„ de rachiu de cartofi, de grâu, de caise, de orz, de dud, din hrișcă. Chiar și dintr un taburet obișnuit, că unora le place taburetovka.”

După terminarea cu succes a „afacerii”, se face „bilanțul”:

„Am obținut pentru echipajul "Antilopei" banii care i lipseau. Am redat unei bătrâne mame pe fiul ei, translatorul. Și, în sfârșit, am potolit setea de a cunoaște a cetățenilor unei țări cu care avem totuși legături comerciale.”

Cunoscuți deja pentru escrocheriile lor, cei patru ocupanți ai „Antilopei Gnu” se decid să vopsească mașina în altă culoare.

„Da, răspunse Ostap, acum nu mai putem intra în oraș cu copaia asta verde. O să ne aresteze. Trebuie să urmăm exemplul țărilor celor mai înaintate. La Rio de Janeiro, de pildă, automobilele furate sunt vopsite în altă culoare. Asta din considerațiuni pur umanitare, pentru ca vechiul proprietar să nu și facă sânge rău văzând că în mașina lui se plimbă un om străin.”

Ostap Bender se autodefinește:

„Respect Codul penal. Nu sunt un jefuitor, ci un luptător de idei pentru cucerirea valorilor monetare.”

Eroii scriitorilor Ilf și Petrov ajung și la mare. Aici câteva imagini mi-amintesc de partea românească a Mării Negre în zilele noastre:

„În ziua aceea numărul celor veniți la plajă era mare. Campamentele lor ușoare apăreau dimineața și dispăreau o dată cu apusul soarelui, lăsând în urma lor, pe nisip, deșeuri urbane: coji uscate de pepene galben, coji de ouă și bucățele de ziar, care își duceau apoi, toată noaptea, o existență misterioasă pe țărmul pustiu, foșnind și refugiindu-se pe sub stânci. Bărbații purtau și ei costume, dar nu toți. Unii apelau la frunze de viță, dar care nu se aflau pe locul indicat de Biblie, ci pe nasul gentlemanilor din Cernomorsk, pentru ca să nu-i prindă soarele și să se cojească. Astfel echipați, bărbații stăteau întinși în pozițiile cele mai nepăsătoare. Din când în când, acoperindu-și cu mâna "locul biblic", intrau în apă, se cufundau o dată și fugeau repede înapoi la culcușul de nisip.”

„Antilopa Gnu” este iremediabil distrusă într-un accident. După aceea, Panikovski moare. Bender, șeful grupului, ține un discurs la înmormântare:

„Am fost adesea nedrept cu răposatul. Dar a fost oare răposatul un om moral? Nu, n-a fost un om moral. Era un fost orb, un impostor și un hoț de găște. Și a folosit toate forțele ca să trăiască pe spinarea societății. Dar societatea nu voia ca el să trăiască pe spinarea ei. Mihail Samuelevici n-a putut îndura această contradicție în concepții, fiindcă era iute din fire. Și de aceea a murit. Asta i tot!”

Personajele din „Vițelul de aur” ajung și în zona deșertică și musulmană a întinsei URSS.

Țineți minte scandalul de acum câțiva ani pentru niște caricaturi ofensatoare apărute în Danemarca, la adresa Profetului Mahomed? Ilf și Petrov au avut o premoniție...

„Ostap își zise colonelul Lawrence. Sunt un emir dinamită! țipa el, clătinându-se pe spinarea înaltă a cămilei. Dacă în două zile nu primim mâncare cum se cuvine, fac să se răskoale trib după trib. Pe cuvânt de onoare! Mă numesc în postul de împuternicit al Profetului și declar războiul sfânt, djihađ. De pildă, Danemarcei.”

Ostap Bender se hotărăște că, în sfârșit, vrea să se apuce de muncă:

„Ajunge cu excesele psihologice, spuse vesel Bender. Ajunge cu suferințele și autozgândăririle. E timpul să încep o viață burgheză, de muncă. La Rio de Janeiro! Îmi voi cumpăra o plantație și îl voi angaja pe Balaganov ca maimuță. Să rupă bananele din pom, pentru mine.”

Pentru a începe noua lui viață în Brazilia, Bender trebuie să treacă mai întâi în România. Șuba pe care o purta era îngreunată de nenumărate obiecte de aur pe care le-a luat pentru a fi mai „ușor” drumul spre țara la care visează.

„Îl apăsa aurul: tava, crucea, brățările. Șalele îl mâncau de la ceasurile ce i atârnau la brâu. Șuba era dublă. O superșubă, cu buzunare de șinșila, pline cu medalii pentru salvarea oamenilor de la înec, cruciulițe și punți de aur, ultima realizare a tehnicii dentare. Toată această încărcătură prețioasă era destinată să i asigure comandorului o viață ușoară, lipsită de griji, pe malul oceanului cald, printre palmierii și ficușii din Rio de Janeiro — orașul ce i tulbura imaginația încă din copilărie.”

Bender e ”întâmpinat” cu focuri de armă de grănicerii români. Ce credeți că le spune Bender? N-o să vă vină să credeți...

„Marele maestru se înclină cu demnitate și rosti clar următoarea frază special învățată pe de rost:

— Trăiască România Mare!

Se uită prietenos la grănicerii ale căror chipuri abia se zăreau în semiîntuneric și i se păru că grănicerii zâmbesc.

— Trăiască România Mare! repetă Ostap pe rusește. Sunt un bătrân profesor fugit de la CEKA din Moscova!

În timpul acesta, un alt grănicer începu să descheie cu o abilitate de amant experimentat impunătoarea șubă a lui Ostap. Comandorul se trase înapoi. Cu acest prilej, îi căzu pe jos, dintr-un buzunar, o brățară mare de damă."

Fuga din URSS nu reușește. Ostap Bender ar fi vrut să poată face asta, pentru că, așa cum spune,

"Nu știu de ce, mă interesează prea puțin problema transformării socialiste a omului în înger și în depunător la Casa de Economii. Dimpotrivă. Mă interesează problemele arzătoare ale atitudinii grijulii față de persoana indivizilor milionari..."

Oricum, eroul romanului știe ce va face pe viitor:

"Va trebui să mă recalific și să mă fac administrator de bloc."

Noi rămânem cu aceste savuroase întâmplări pline de haz povestite de Ilf și Petrov și cu visele. Ostap Bender spune:

"există o lume în care bolșevicii nu pot să pătrundă: visele, dăruite omului de Dumnezeu. Noaptea îmi va aduce liniștea sufleteasca. În vise voi vedea tot ceea ce mi ar fi plăcut să văd."

Din când în când, visele oferă această „oportunitate” oricui...